

Landbruksdepartementet,
Postboks 8007, Dep.,

0030 Oslo.

Oslo, 15. mars 2004.

FORSLAG TIL NY SKOGLOV. HØRINGSUTTALELSE.

Det vises til Landbruksdepartementets oversendelsesbrev. Norges Naturvernforbund (NNV) har følgende merknader og endringsforslag til forslaget til ny skoglov:

1. Om skog og skogbruk

Skogen er mer enn en ressurs for mennesket. Skogen er et økosystem, den er levestedet for svært mange av våre medskapninger og den er en kilde til inspirasjon og fornyelse for oss mennesker, i tillegg til å gi en rekke nyttige produkter.

Skogbruket var tidligere en meget viktig næringsgren i Norge, men denne viktigheten er i ferd med å ebbe ut. På 30 år har skogbrukets bidrag til BNP sunket fra 0,78% til 0,16%, Næringens inntjening i 2001, målt i faste kroner, var omlag den samme som i 1980. Sysselsettingen er redusert til 1/3 siden 1970. Også skogindustrien sliter med nedadgående konjunkturer, men ikke bare det. Konkurransen er blitt hardere, markedet mer internasjonalsert og behovet for rasjonaliseringer øker sterkt. Det som før var fortrinn for norsk skogindustri, så som nærhet til råstoff og tilgang til billig energi, utgjør ikke lenger noen grunn til at skogindustrien nødvendigvis må ligge i Norge. Nedslitt maskineri gjør at industrien står foran kjempeinvesteringer. Eller utflagging. De mest pessimistiske spår at Norge er uten skogindustri om 30 år.

Internasjonale trender gir også lite grunnlag for optimisme. Råstoffprisene går nedover. Transport er historisk billig, noe som gjør tømmer fra Brasil til et billigere råstoff enn tømmer fra ei norsk fjellbygd. Arbeids- og driftskostnadene i Norge ligger skyhøyt over mange av konkurrentlandenes. Og byggebransjen er ikke bare fokusert på trevirke. Så selv om det finnes lyspunkter, så er det dessverre lett å være pessimist på næringens vegne.

To forhold som kan "redde" norsk skogbruk: Virkeskvalitet og miljø.

Markedet for norske trebaserte produkter ligger i hovedsak i Europa, i land med en sterkt bevissthet om miljøvern. Naturvernforbundet tror at det i framtiden vil bli meget vanskelig å få levert produkter fra et miljømessig dårlig skogbruk. Den som vinner i dette markedet ligger i forkant av utviklingen. Forslaget til ny skoglov er dessverre ikke et vitnesbyrd om en slik ambisjon. Friheten for næringen, kombinert med manglende konkrete restriksjoner og avgrensninger i friheten, gir ikke et tillitsvekkende inntrykk. "Frihet under ansvar" er et greit mantra for intern bruk, men selger dårlig som miljøargument.

Etter Naturvernforbundets syn er forslaget også alt for sterkt fokusert på kvantitet, og for lite på kvalitet. Fulltette bestand med hurtigvokste trær gir selvsagt stort volum, men ikke nødvendigvis godt virke. Med de konkurranseforholdene som finnes i verdensmarkedet for tømmer, og som ser ut til å vare ved også i den kommende skoglovens antatte virkeperiode, vil Norden ikke greie å konkurrere med lavkostland i syd på å levere store kvanta til massefabrikkene. Det vi kan bli gode på, er å levere høykvalitetsvirke til byggeindustrien o.a. aktører som kan utnytte kvalitetsfordelene. Høyere pris på produktene, kombinert med mindre kostnader til foryngelse, kan forsvare noe høyere driftskostnader. Metoder som i større grad sikter mot behandling av enkeltrær i stedet for bestand kan ivareta hensynet til økonomi og i tillegg bidra vesentlig til å fylle skogens mange andre funksjoner enn virkesproduksjon.

Forslaget til ny skoglov bør bearbeides vesentlig før det sendes til Stortinget.

2. Deler av forslaget som støttes.

Norges Naturvernforbund er fornøyd med følgende sider ved loven:

- Verdiskaping og biologisk mangfold, friluftsliv og kulturminnevern i skogen er likestilt i lovens formål (§1). Naturvernforbundet støtter den foreslåtte formuleringen.
- Skogoppsynets monopol på å anmelde brudd på skogloven er fjernet (§21). Dette er i tråd med Naturvernforbundets mangeårige krav
- NNV støtter forslaget om at miljøhensyn tilsier at enkelte tiltak ikke kan gjennomføres (§4).
- Muligheten til å gi særskilte forskrifter for områder med store miljøverdier (§13) anser Naturvernforbundet som svært viktig, jfr. våre merknader under 3.9.
- NNV støtter Landbruksdepartementets avvisning av en vanhevdsparagraf (jfr. §10), da svært gammel skog er en av de viktigste mangelfaktorene for opprettholdelse av arts mangfoldet.

3. Svakheter ved forslaget

- 3.1. Intensjonene med loven er å gi et mer ”moderne og juridisk funksjonelt rammeverk”, gjennom ”klare rammer og klart ansvar”. Naturvernforbundet kan vanskelig se at dette er oppnådd i det framlagte forslag.. Dette fordi de hensynene som skal tas til miljøforhold kun er omtalt i generelle vendinger, uten de forutsatte klare rammer. Derved har Landbruksdepartementet unnlatt å følge opp den ene av Stortingets to hovedføringer for arbeidet (jfr. s. 8). Stortingets pålegg om at loven skal være en næringslov gjentas og gjentas, mens pålegget om ”klare rammer for miljøhensyn” i liten grad drøftes, og i enda mindre grad innføres i loven.
- 3.2. Naturvernforbundet mener at hovedreglene må stå i loven, og at forskrifter skal være detaljering av disse. Dette er ikke tilfelle for lovforslaget. Her er det bare diffuse vendinger av typen ”skogeieren plikter å ta omsyn til miljøverdier ved alle tiltak”. Det er ut fra lovteksten vanskelig å vite om en er på den rette eller gale siden av loven. Forslaget utgjør på langt nær ”klare rammer” og langt mindre ”et juridisk funksjonelt rammeverk”. Alle praktisk anvendbare regler tenkes lagt i forskrifter. Dette er etter NNVs syn ikke akseptabelt.
- 3.3. Med generelle lovparagrafer og stor vekt på forskriftsverket, svekkes Stortingets ansvar som lovgiver og myndighet til å utforme regelverket overføres fra Stortinget til departementet. Særlig i en sak med to så vidt forskjellige interesser som skogbruket, med konflikter mellom næring, allmennhetens interesser og miljøhensyn, bør avveiningen foretas av Stortinget, og ikke av det aktuelle næringsdepartementet. Derfor krever NNV at de viktigste reglene om hensynstagen til miljøverdier tas inn i loven, og derigjennom behandles av lovgivende myndighet.

Et eksempel på slik svekkelse av det politiske ansvaret for skogpolitikken kan være arbeidet med en forskrift om driftsplanlegging, der hva som er tillatt eller ikke, hverken finnes i lov eller forskrift, men i et rundskriv forfattet av departementet. På denne måten har politikerne minimal kontroll med skogpolitikken, og med ballansen mellom næring og andre samfunnsinteresser.

- 3.4. Ett av hovedproblemene med skoglovgivningen, slik den praktiseres i dag, er den manglende muligheten for aktører utenfor sektoren til medvirkning. Hele forvaltningen oppleves som svært lukket for andre aktører. Skogeieren, som forvalter skogen på grunnplanet, har sin ”frihet under ansvar”, uten noen formelle avgjørelser som andre parter kan påvirke eller påklage. Naturvernforbundet anser at dette bryter med prinsippene i Århuskonvensjonen, og den norske oppfølgingen av denne gjennom Miljøinformasjonsloven. Loven skal sikre allmennhetens tilgang til miljøinformasjon og derved gjøre det lettere for den enkelte å bidra til vern av miljøet, (...) og å påvirke offentlige og private beslutningstakere i miljøspørsmål. Loven skal også fremme allmennhetens mulighet til å delta i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet. Forslagets videreføring av et system med fravær av offentlige, formelle forvaltningsbeslutninger i en rekke skogbrukssaker som berører vårt livsmiljø, er en klar svekkelse av våre fastsatte rettigheter etter Grunnloven og Århuskonvensjonen.

Naturvernforbundet ber derfor om at det derfor inntas en ny paragraf under kapittelet ”Avsluttende føresegner” som fastsetter allmennhetens krav til innsyn og mulighet for medvirkning og påvirkning av beslutninger. Dessuten ber vi om at det i dette kapitlet inntas at alle viktige avgjørelser og beslutninger vedr. inngrep i skognaturen foretas av den offentlige skogforvaltningen etter søknad fra skogeier/tiltakshaver.

Skogoppsynet skal påse at skogbruket følger lovverket. I tillegg til at det bare er en liten del av skogbrukets virksomhet som kommer til reell forvaltningsavgjørelse, er det også reist tvil om oppsynets uavhengighet, gjennom deres nærhet til skogeierne. Det er viktig at skogoppsynet utvikles til å være samfunnets organ for en mest mulig objektiv forvaltning av økosystemet skog og av regelverket om skogbruk. Dette bør presiseres i lovforarbeidet.

- 3.5. Frihet under ansvar. Når en eier av en hytte skal sette opp en flaggstang eller bytte vindu på hytta, må vedkommende søke myndighetene i kommunen om tillatelse. Når en skogeier skal snauhogge skogen rundt hytta, behøver han ikke spørre noen offentlig instans om lov. Hva som er det mest betydningsfulle inngrepet, og hva som er samfunnsmessig viktigst å gripe tak i er hevet over tvil; Det er skogbrukets totale omforming av miljøet gjennom flatehogst og tilplanting av ensaldret skog. Det er derfor klart urimelig at skogbruket, som den eneste gjenværende næringen, skal ha en så total frihet.

Det er et klart behov for begrensninger i friheten og klare regler for hva som er lov. Slik lovforslaget er utformet, gir det skognæringen ”bukta og begge endene”. Etter Naturvernforbundets syn må det derfor innarbeides begrensninger og krav:

- Krav til kvalitative registreringer av biologisk mangfold og ikke bare kvantitative registreringer av noen få indikatorer
- Krav til forvaltningsplan basert på registreringene
- Krav om godkjenning av inngrep over en vis størrelse
- Konkrete forbud mot hogst av gammel naturskog og nøkkelbiotoper
- Forbud mot bruk av fremmede treslag i samsvar med konvensjonen om biologisk mangfold

- 3.6. Verdiskaping. NNV gir sin støtte til departementets fortolking av verdiskapingsbegrepet på s. 39, og vil tilføye psykisk helse, velvære og identitet som verdier og kvaliteter som skogen kan produsere, dersom den skjøttes riktig. De immaterielle verdiene vil få økt betydning i tiden som kommer, og det er derfor viktig at den nye loven tillegger slike verdier større vekt, og den tradisjonelle virkesproduksjonen mindre vekt og større krav til hensyn til resten av samfunnet.

- 3.7. Miljøhensyn. Stortinget har i sin behandling av skogmeldingen sagt følgende om departementets forslag om å legge fram en ny skoglov:

” Komiteen har merket seg at Regjeringen legger opp til å starte arbeidet med en ny skogbrukslov, med klare bestemmelser om et bærekraftig skogbruk og en langsiktig ressursforvaltning. (...) Det er viktig at en ny skogbrukslov blir en næringslov hvor prinsippet om frihet under ansvar opprettholdes. Loven må også gi klare rammer for de miljøhensyn som påhviler skogbruket, og som er en viktig del av den enkelte skogeiers forvalteransvar.”

Dette kan ikke sees å være oppfylt. Klare rammer for miljøhensyn er ikke gitt. Tvert i mot sier høringens utkastet ”Det er i første rekke formålet som gir uttrykk for dei miljømål som skal gjelde for skogbruket og skogforvaltningen, jf. Kap. 6.3.”

I forhold til dagens lov er *ikke* miljøhensynene ved hogstinnngrep og annen praktisk utøvelse av skogbruk styrket i forslaget til lovtekst. Skogeieren skal riktig nok ha oversikt over miljøverdiene, men lovpålegget i den nye loven er kun å ”ta omsyn” til miljøverdiene. I dagens lov er ordlyden: ”Avvirkning skal planlegges og foretas under rimelig hensyn til naturmiljøet og friluftslivet.” (§16.3).

Dette er for Naturvernforbundet en overraskende svak oppfølging av Stortingets vedtak, og viser at forslagsstilleren ikke har tatt inn over seg den utviklingen som har foregått siden denne formuleringen ble tatt inn i 1976. I den gjeldende loven er det i tillegg henvist til formålsparagrafens miljøbestemmelse, noe som er unnlatt i det foreliggende forslaget. Forslaget følger dermed ikke departementets utsagn om at ”det er nødvendig å fornye føresegnene om miljø i gjeldende lov” (6.9.1.).

Om den nye loven skal være en bedre sikring av miljøverdiene avgjøres i første rekke av evt. miljøforskrifter. Forskrifter kan fjernes og endres vesentlig lettere enn en lovtekst. Dersom en miljøforskrift ikke vedtas samtidig med loven, eller blir svekket/fjernet senere, vil miljøhensynene i praktisk tolkning av et slikt lovverk kunne komme like dårlig ut som i dagens.

Departementet argumenterer med at loven ikke er et egnet sted for mer presise formuleringer om miljøhensyn (s.33), men at disse må fastsettes i forskrift. Dette er vanligvis riktig, men forutsetter at viktige prinsipper og/eller hovednivåer er definert i loven. Forslaget til ny skoglov innehar ikke disse viktigste føringene, noe som er sterkt beklagelig.

Naturvernforbundet krever en vesentlig styrking av miljøbestemmelsene i selve lovteksten, for eksempel i paragrafene 4, 5, 6, 7, 8 og 12., og at denne lovteksten følges opp med forklaringer om prinsipper og avgrensning av ansvar i lovforarbeidet. Etter forbundets syn må følgende være et minimum av krav og forbud i selve loven:

- Forbud mot hogst i naturskog og nøkkelbiotoper
- Forbud mot bruk av fremmede treslag
- Biologiske registreringer
- Minsteandel biologisk gammel skog
- Hjemmel om bruk av lukket hogst, der dette er nødvendig av hensyn til miljø- og allmenne interesser
- Søknadsplikt for all hogst som ikke er del av en godkjent plan

Deretter kan detaljene overlates til forskrifter.

- 3.8. Hogst av eldre skog er, sammen med etablering av monokultur, skogreising og treslagsskifte, den største belastningen på miljøet i skogen. I motsetning til i Sverige og Finland, skal skogeierne i Norge etter lovforslaget få gjennomføre hogst uten noen form for meldeplikt. På den måten er det ingen andre enn skogeieren som på forhånd vet om hogsten og kan vurdere miljøvirkningene. Skogoppsynet kan gripe inn (§8.2), men hvordan skal de kunne gjøre det, dersom de ikke kjenner til hogsten? I praksis blir reaksjonsmuligheten begrenset til saker der det oppstår konflikt, og det vil være på stadier i saken der skaden allerede har skjedd. Naturvernforbundet krever at alle hogster som ikke er ledd i godkjente, offentlig tilgjengelige planer, skal være underlagt meldeplikt, jfr. avsnitt 4 under.
- 3.9. Bruk av fremmede treslag er i strid med Norges forpliktelser etter biomangfoldkonvensjonen. Det er derfor oppsiktsvekkende at det nye forslaget til skoglov ikke har med forbud mot bruk av fremmede treslag, men tvert imot åpner for at skogeier på ny skal få lov til å plante igjen hogstfelt med fremmede treslag dersom dette var brukt der tidligere. Videre skyver departementet ansvaret for avgjørelser om fremmede treslag ned til kommunene, og fraskriver seg derved sitt nasjonale ansvar for oppfølgingen av Norges internasjonale forpliktelser. Naturvernforbundet krever inntatt et klart og utvetydig forbud mot bruk av fremmede treslag i loven.
- 3.10. Naturvernforbundet støtter framlegget om at det skal kunne gis egne forskrifter for områder med store miljøverdier. Dette er en videreføring fra dagens lov. Imidlertid er det viktig at slike forskrifter lages for langt flere områder enn det som er tilfelle i dag (Oslomarka og ett område i Østfold). Alle større bymarker bør underlegges slike forskrifter, og i tillegg til områder med spesielle kvaliteteter for friluftsliv, som ikke hjemler vern etter naturvernloven.

NNV støtter også at det i områder som er underlagt slike forskrifter skal kunne innføres restriksjoner ut over det som gjelder i skogloven. I dagens forvaltning av Oslomarka har det bredd seg en misoppfatning av at det ikke er mulig å pålegge restriksjoner som går noe særlig ut over skogloven. Det er etter Naturvernforbundets oppfatning et stort spenn mellom skoglovens regler og restriksjoner som medfører at ”den enkelte eier får så innskrenka råderett over arealet at det blir tale om erstatninger”. Det er derfor bra at dette presiseres i det nye lovforslaget.

- 3.11. Naturvernforbundet savner en hjemmel om konsekvensvurderinger av tiltak. Grunnlovens §110b og miljøinformasjonsloven skal sikre at konsekvensene av ulike tiltak skal være kjent for borgerne. Dette bør følges opp også i skogloven, med bestemmelser om hvilke tiltak, i hvilke områder og av hvilket omfang der konsekvensene for miljøet skal beskrives. En slik ordning kan vanskelig sees isolert fra behovet for en meldeplikt for tiltak i områder eller tiltak som faller inn under kravet om konsekvensvurdering.

4. Merknader og forslag til de enkelte paragrafene

Til tittelen på loven

Departementet begrunner lovtittelen med Stortingets pålegg om at loven skal være en næringslov. Imidlertid har Stortinget også bedt om en lov som sikrer en bærekraftig forvaltning og klare rammer for miljøhensyn. En mer dekkende tittel vil da være *Lov om bærekraftig forvaltning av skog (skogbrukslova)*. Naturvernforbundet foreslår at dette blir tittelen på loven.

Til §1 Formålet med loven

Naturvernforbundet støtter ordlyden, men vil arrestere den utvanningen av bærekraftsbegrepet som departementet tar til orde for i kapittel 8 (s.39). Begrepets styrke svekkes sterkt dersom man går så langt ut over begrepets opprinnelige innhold i Brundtlandrapporten. Mennesket må ikke utnytte naturen sterkere i dag, enn at også kommende generasjoner kan oppnå den samme behovsdekning som oss. Å blande inn økonomi og distriktpolitikk gjør begrepet mindre kraftfullt. Dette bør rettes opp i lovframlegget til Stortinget.

Til §2 Virkeområde for loven

I teksten drøftes forholdet til annet lovverk. Det er behov for et bredt spekter av virkemiddel for å ta vare på miljøverdiene i skog. Når skogsektoren nå, gjennom den nye loven, skal få tydeliggjort sitt ansvar for miljøhensyn i skogen, følger det naturlig at sektoren må iverksette tilstrekkelige tiltak for å sikre miljøverdiene. Ikke-hogst er ett slikt nødvendig tiltak. Det må derfor fastslås i loven at skogbruket har ansvar for å sette av verdifulle områder for biologisk mangfold, friluftsliv og kulturvern urørt der dette er nødvendig for å bevare verdiene. Nøkkelbiotopbegrepet bør få sine paralleller for friluftsliv og kulturvern, og innarbeides i lovteksten, enten i §2, §4 eller §8.

Til §3 Skogbruksstyresmakt

Skogoppsynet må ha kompetanse både om skogbruk og miljø, jfr. Stortingets merknader i Inst.S.nr.208 (1988-99). Kommunene har i liten grad miljøkompetanse, og vil vanskelig kunne iverksette intensjonene med loven uten at slik kompetanse er tilstede og involveres i det konkrete arbeidet.

Skogoppsynets hovedoppgave på lokal- og regionalt nivå er å være samfunnets oppsyn med skognæringen. Det er et tydelig behov for å klargjøre og rendyrke denne funksjonen, og å skille arbeidsoppgavene fra mer service- rettede funksjoner som for eksempel veiledning. Den tradisjonelle rollen som herredskogmestrene hadde, og som vi ennå ser mange etterlevninger av, må avvikles til fordel for en objektiv forvalterrolle. Dette bør framgå av loven og/eller forarbeidene.

Til §4 Skogeier sitt forvalteransvar

Naturvernforbundet støtter prinsippet om at miljøhensyn tilsier at en del tiltak ikke kan gjennomføres. Vi etterlyser derfor eksempler på hva slags hensyn som kan utløse nektelse av hvilke tiltak, slik at dette får preg av et prinsipp og ikke av et evig flytende skjønsspørsmål. Etter vårt syn er et forbud mot hogst ved forekomst av

kontinuitetskrevede rødlistearter et opplagt eksempel. Det samme er bevaring av nøkkelbiotoper, evt. etablering av restaureringsbiotoper, en opplagt del av forvalteransvaret. I kapittel 8 i utredningen heter det at det er viktige miljøverdier over nær sagt hele skogarealet. Dette stemmer nok i de av prosjektet "Miljøregistrering i Skog (MiS)" utvalgte prøveflater, som samtlige var lagt i reservatforslag eller andre områder som på forhånd var registrert som svært verdifulle, men stemmer ikke med virkeligheten i den meget store delen av skogen som er underlagt flateskogbruket. Nøkkelbiotoper er derfor den viktigste strategien for å ivareta miljøverdier i de skogene som ikke skal vernes.

I Sverige er det satt en grense for den enkeltes ansvar for gjensetting av nøkkelbiotoper på 5% av den produktive skogen (3% i de nordligste len). Det er ingen gode grunner til at Norge ikke skulle kunne ha den samme begrensningen. I tillegg til ikke-hogst i nøkkelbiotoper, må det tas de nødvendige hensyn ved drift, f.eks ved gjensetting av randsoner og evighetstrær, samt gjennom større bruk av lukka hogster.

Til §5 Skogregistrering og skogbruksplan

Det må være en forutsetning for et bærekraftig skogbruk at skogens biologiske mangfold er registrert før det gjøres inngrep. Registreringene som utføres gjennom MiS-metoden er ikke tilstrekkelige, av følgende grunner:

- De rødlistede artene i et område blir ikke registrert.
- Opplegget er meget sårbart for feil valg av inngangsverdier.
- Metoden forutsetter ikke biologisk kompetanse.
- Skogeieren har vetorett mot at områder skal plukkes ut som nøkkelbiotop, uavhengig av om området inneholder store og sårbare naturverdier.

Etter vårt syn ville en kombinasjon av MiS-registrering og biologisk nøkkelbiotopregistrering være den beste form for registrering. Dersom økonomien setter grenser, er det åpenbart at man får mer biologisk kunnskap om områdene og deres verdier, dersom det velges ordinær nøkkelbiotopregistrering. Praksis viser at slik registrering i tillegg er billigere.

Forslaget til ny skoglov legger opp til å videreføre prinsippet "frihet under ansvar". Naturvernforbundet mener at friheten må begrenses vesentlig, at ansvaret tydeliggjøres og kombineres med tydelige krav til miljøstandard i selve lovteksten:

- Alle skogeiere som skal ha aktivitet i sin skog må ha biologiske registreringer som er allment tilgjengelige.
- For eiendommer over 200 daa produktiv skog skal det foreligge en forvaltningsplan som har innarbeidet hensyn til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner.
- Forbud mot hogst i naturskog og nøkkelbiotoper
- Forbud mot bruk av fremmede treslag
- Minsteandel biologisk gammel skog
- Påbud om bruk av lukket hogst, der dette er nødvendig av hensyn til miljø- og allmenne interesser

Skogeiere som oppfyller slike krav, gjennom godkjent skogbruksplan, kan ha frihet på detaljnivået. Alle andre må underlegges søknadsplikt for tiltak over en viss størrelse.

Til §6 Forynging og stell av skog

Skogbruket må tilpasses naturens foryngelsesregimer.

Norsk natur kjenner ikke store sammenhengende ensartete og ensaldrede skoger. Monokulturene som er etablert etter flatehogst de siste 50 – 60 årene er fremmedelementer i naturen, med vesentlig dårligere betingelser for arts mangfoldet enn naturskog og plukkhogde skoger. Bl.a. gir de fulltette bestandene vesentlig dårligere utviklede busk og feltskjikt, og derav dårligere betingelser for en rekke viltarter. Et strengt foryngelsesregime med tvungen etablering av fulltette bestand er således dårlig miljøpolitikk.

Etter Naturvernforbundets syn bør arealene differensieres mhp. foryngelse. Fulltette bestand er akseptabelt i mindre omfang på høye boniteter ("plantasjer"), men de overveiende delene av skogen bør ha en mer miljøtilpasset foryngelse.

Forslaget er alt for sterkt fokusert på kvantitet, og for lite på kvalitet. Fulltette bestand med hurtigvokste trær gir selvsagt stort volum, men ikke nødvendigvis godt virke. Med de konkurranseforholdene som finnes i verdensmarkedet for tømmer, og som ser ut til å vare ved også i den kommende skoglovens antatte virkeperiode, vil Norden ikke greie å konkurrere med lavkostland i syd på å levere store kvanta til massefabrikkene. Det vi kan bli gode på, er å levere høykvalitetsvirke til byggeindustrien o.a. aktører som kan utnytte kvalitetsfordelene.

Produksjon av høykvalitetsvirke fordrer en annen foryngelsesstrategi enn den det legges opp til i skogloven. I skog som plukkhogges, og som har dårlige betingelser for naturlig foryngelse, kan reglene virke fornuftige, men der det fortsatt hogges flater er lovopplegget en oppskrift på videreføring av miljøfientlige, hurtigvokste, fulltette monokulturer.

Det er etter Naturvernforbundets syn behov for foryngelsesstrategier som både skaper større variasjon, som grunnlag for et mer naturnært skogbruk i framtiden, for produksjon av kvalitetsvirke av gran og furu gjennom dempet tilvekst i ungdomsfasen, og for en større satsing på produksjon av lauv, som er det naturlige svaret på store lysåpninger i skogen. Alle disse hensynene tilsier en mindre vekt på etablering av fulltette bestand, toleranse for – og skjøtsel av – lauvskog etter flatehogst, og aksept av en mer romslig ventetid. At enkelte skogeiere vil ønske å gjennomføre et tradisjonelt løp med flatehogst, planting og nye fulltette bestand er en ting, men å pålegge alle å følge et slikt løp er ikke akseptabelt, og strider med den selvråderetten for grunneieren som det ellers legges opp til. Vi skal her ikke argumentere med de høye kostnadene og dårlige forrentningen som skogkultur medfører, men også slike argumenter trekker i retning av mindre rigide foryngelsesregler.

Naturvernforbundet etterlyser strategier for å komme bort fra åker-skogbruket. Forslaget til ny skoglov er en videreføring av denne miljøfiendtlige strategien.

Valg av treslag:

Verken i bestemmelsene om forvalteransvar, miljøbestemmelsene eller her, i foryngelsesbestemmelsene er det medtatt noen begrensning i bruk av fremmede treslag. Etter Norges tilslutning til biodiversitetskonvensjonen må bruk av fremmede treslag ansees som forbudt. Dette må framkomme tydelig i loven. Vi foreslår derfor at tredje og fjerde leddet i §6 endres. I tredje leddet fjernes ordene "og ved skifte av treslag", og i fjerde leddet fjernes ordene "om skifte av treslag". I stedet legges det inn et femte ledd med følgende tekst: **"All bruk av fremmede treslag til foryngelse av skog er forbudt."**

Det legges inn hjemmel om en aktiv utskifting av eksisterende bestand med fremmede treslag som er i stand til å spre seg naturlig, og å erstatte dem med stedege treslag.

Til §7 Vegbygging i skog

Reglene om bygging av skogsveier misbrukes i stadig større grad til å bygge veier med andre formål enn skogbruk. På denne måten unngår utbygger de strengere reglene for veibygging i Plan- og bygningsloven, og i tillegg kan det ofte hentes ut offentlig støtte til veianlegget. Dette problemet kan enkelt unngås ved at all vegbygging må skje etter PBL. Naturvernforbundet foreslår at paragrafen fjernes, evt. erstattes med setningen: "All vegbygging til skogbruksformål kan berre gjennomførast etter løyve gjennom Plan- og Bygningsloven."

Til §8 Hogst og måling

I denne paragrafen må det etter Naturvernforbundets syn tas inn flere klare miljøregler:

- Alle skogeiere som skal ha aktivitet i sin skog må foreta biologiske registreringer som er allment tilgjengelige.
- For eiendommer over 200 daa produktiv skog skal det foreligge en forvaltningsplan som har innarbeidet hensyn til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner.
- Forbud mot hogst ved forekomst av kontinuitetsbetingede rødlistearter.
- Forbud mot hogst i naturskog og nøkkelbiotoper

- Forbud mot bruk av fremmede treslag
- Minsteandel biologisk gammel skog
- Påbud om bruk av lukket hogst, der dette er nødvendig av hensyn til miljø- og allmenne interesser

Til §9 Forebyggende tiltak

Denne paragrafen er preget av eldre tankegods om stormfelling med derpå følgende angrep av sopp og skadeinsekter. Den beste måten å forebygge slike skader på er at økosystemene fungerer, og at naturlige mekanismer får virke. Derfor blir miljøreglene i loven også et viktig virkemiddel for å unngå, begrense og bekjempe hendelser som kan gi raske og sterke oppformeringer av enkeltarter. Etter Naturvernforbundets syn er paragrafens første ledd overflødig.

Forslagets andre ledd støtter Naturvernforbundet fullt ut. Beitetrykket av elg og andre hjortedyr er nå meget sterkt, som følge av at mange av de tidligere hogstfeltene nå er okkupert av fulltette gran-åkre med lite næring for viltet. Resultatet er at det i de grandominerte skogene foregår en ren utryddelse av treslag som furu, rogn og selje. Dette har store konsekvenser for en rekke andre dyre- og fuglearter. Det er derfor nødvendig med en langt sterkere bestandsregulering av hjorteviltet. Forslaget om en fastsettelse av akseptabelt beitetrykk er bra, men bør foretas på et høyere administrativt nivå enn kommunen, da hjorteviltet i en kommune uten sterke reguleringer vil vandre ut til kommuner som ønsker å holde situasjonen under kontroll.

Til §10 Tiltak etter skader på skog

Denne paragrafen bør etter Naturvernforbundets syn fjernes. Er det i skogeierens interesse å foreta slike tiltak, og det er økonomisk forsvarlig, vil de bli utført. Dersom de ikke blir utført er slike skader på skogen med på å skape større variasjon i skogen.

Naturvernforbundet støtter Landbruksdepartementets avvisning av en egen vanhevdsparagraf.

Til §11 Meldeplikt

En meldeplikt og krav om godkjenning for all hogst må være hovedregelen. Skogeiere som har fått foretatt biologiske registreringer, og som har framlagt en offentlig tilgjengelig plan som viser hvordan miljøhensynene skal gjennomføres, kan derfor få fritak for meldeplikten. På denne måten får kommunen bedre kontroll med skogbruksaktiviteten og forvaltningen av naturverdiene i skogen. Dette blir viktigere framover også av hensyn til andre næringsformål i kommunene som økoturisme. Muligheten for fritak vil også initiere at en større andel av skogeierne bestiller forvaltningsplaner, og derved større mulighet til å forvalte eiendommen bærekraftig. Meldeplikt åpner også for et større innsyn og en bedre medvirkning for allmennheten i skogbruksspørsmål. Det er imidlertid viktig at godkjente tiltak ikke iverksettes tidligere enn 3 uker etter at kommunens vedtak er offentliggjort, slik at allmennheten har en reell klageadgang.

Til §12 Verneskog

Naturvernforbundet mener at de øverste 50 meterne med skog målt vertikalt opp mot skoggrensen skal være fritatt for all skogbruksaktivitet. For den nedre delen av fjellskogen støtter vi forslaget om at det er fylkeslandbruksstyret som fastsetter grenser og regler, ikke den enkelte kommune.

Til §13 Skogområde med viktige miljøverdier

Naturvernforbundet støtter formuleringen, men har følgende tilleggssynspunkter:

- Restriksjonsnivå. I Oslomarka har det bredd seg en misoppfatning blant skogoppsyn og skogeiere om at forskriften ikke hjemler sterkere restriksjoner enn selve skogloven. Dette skyldes en manglende grenseoppgang av de vanligste konfliktområdene og manglende vurdering av hva som er et akseptabelt restriksjonsnivå generelt. Det er viktig, som forslaget gjør, å presisere at restriksjonene kan gå ut over lovens generelle nivå. Men henvisningen til eksisterende §17b-områder (Oslomarka) svekker dette utsagnet. Her må departementet ha en mer generell tilnærming til restriksjonsnivå generelt, og i miljøviktige områder spesielt, som grunnlag for teksten.
- Bruken av hjemmelen. Dagens §17b er benyttet kun 2 steder. Det er etter Naturvernforbundets syn behov for å benytte paragrafen på en rekke områder, som for eksempel bymarker, tettstedsnære

skogområder, større sammenhengende skoger med mange naturskogs kvaliteter, villmarkspregede skogområder, områder med spredte forekomster av indikatorarter for skoglig kontinuitet mv.

Til §15 Bruk av skogfondet

Skogfondet må også kunne benyttes til bevaringstiltak for biologisk mangfold og kulturminner, samt til langsiktige investeringer for friluftsliv.

Til §18 Tilskot

Naturvernforbundet mener at det, som i Sverige, ikke skal gis tilskudd til produksjonstiltak, kun til miljøformål. Derfor foreslår vi at ordene ”nærings- og” tas ut av første setning i paragrafen. Næringsvirksomheten må i større grad være en del av den enkeltes ansvar og interesse, mens samfunnsinteressene i form av miljø trenger støtte for å bli tilstrekkelig ivarettatt.

Til §21 Straff og Tvangsgebyr

Det er bra at skogoppsynets monopol på å anmelde brudd på loven er fjernet. Imidlertid er utformingen av loven så vidt lite presis, at den er lite egnet for domstolsavgjørelser. For å sikre allmennhetens rett til å få prøvet lovverket for domstolene, må lovreglene være mer presise.

5. Forskriftsverk

Departementet ønsker synspunkter på innhold og detaljeringsgrad i evt. forskrifter for miljø og foryngelse. Som det framgår av teksten over krever Naturvernforbundet at de viktige grepene tas i selve loven, og at det kun er detaljeringen av hovedreglene som foretas i forskriftene.

For miljøforskriften mener vi at følgende hovedgrep må tas i selve loven:

- Alle skogeiere som skal ha aktivitet i sin skog må foreta biologiske registreringer som er allment tilgjengelige.
- For eiendommer over 200 daa produktiv skog skal det foreligge en forvaltningsplan som har innarbeidet hensyn til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner.
- Der plan ikke foreligger, eller det skal gjennomføres tiltak som ikke er med i planen, skal tiltak overn en viss størrelse være søknadspliktig.
- Forbud mot hogst ved forekomst av kontinuitetsbetingede rødlistearter.
- Forbud mot hogst i naturskog og nøkkelbiotoper
- Forbud mot bruk av fremmede treslag
- Minsteandel biologisk gammel skog
- Hjemmel om bruk av lukket hogst, der dette er nødvendig av hensyn til miljø- og allmenne interesser.
- Hjemmel om tiltak for å sikre mangfold og landskapsbilde ved gjennomføring av tiltak.

I forskriften må disse reglene detaljeres. En slik detaljering forekommer i ”Levende Skog”-standarden, som nå er under revisjon. Etter Naturvernforbundet syn er disse standardene for dårlig på følgende punkter:

- Utvelgelse og bevaring av nøkkelbiotoper,
- Bevaring av gammel naturskog,
- Treslagsskifte og skogreising
- Bevaring av randsoner og evighetstrær
- Hensyn til friluftslivet

Generelt bør en forskrift være minst så detaljert som disse standardene, og kravene til skogbruket på de nevnte punkter må skjerpes.

Forskrift for foryngelse, må ha en langt mindre rigid etterstrebelse av fulltette, ensaldrede bestand. En satsing på produksjon av kvalitetsvirke, kombinert med en tilpassing av kostnadsnivået til situasjonen på markedene for

tømmerprodukter, tilsier en lavere grad av detaljering. Det samme gjør skogeierne ulike grad av vektlegging av andre produkter enn tømmer og hensyn til andre interesser i skogen. Dette tilsier at lovteksten må gjøres mindre rigid, og at forskrifter er unødvendige.

Med vennlig hilsen
NORGES NATURVERNFORBUND

Tore Killingland
generalsekretær

Gjermund Andersen
leder i skogutvalget

Kopi: Miljøverndepartementet
Justisdepartementets lovavdeling